



A BÁNYA



ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész évre . . 12 K || Félévre . . . 6 K
 Negyedévre . . 3 K
 HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII. ker., Abonyi-utca 11 (Bálint-utca sarki palota földszintjén). — Telefon-szám: 108—00

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A bányarobbanásokról.

Irta: **Burdáts Lajos** főmérnök.

Ama borzalmas bányakatasztrófáról, amely e napokban Cherry (Illinois) mellett a Prince Valey nevű bányában történt, még nincsenek ugyan szakszerű jelentéseink, de a napi sajtóból annyit már is tudunk, hogy a robbanást a szénpor-felhő meggyuladása okozta, s hogy a hatóságok megállapítása szerint a bányagazgatóság sok mulasztást követett el. Mivel tudvalevőleg sokkal gyakoribbak a bányarobbanások az év hidegebb hónapjaiban, s minél hidegebb a tél annál sűrűbben ismétlődnek, azért nem felesleges ha a bányarobbanások kérdésével foglalkozunk.

A szénbányarobbanások a különböző bányák speciális viszonyaival vannak szoros kapcsolatban, s a robbanások okai oly számosak, hogy röviden nem is sorolhatók elő.

Ha bizonyos területben tulságosan nagy a hideg, míg az ország valamely más területében aránylag melegebb az időjárás, akkor utóbbi helyen a bányák aránylag biztosabbak az explóziótól. Egy és ugyanabban a területben viszont a magasabban fekvő bányák sokkal veszélyesebbek azoknál, amelyek alacsonyabb szinteken terülnek el. Az explózió okaira legnagyobb befolyást gyakorol a légkör higrometrikus állapota.

Legközönségesebb közvetlen oka pedig a robbanásnak: valamely tárgynak meggyuladása hibás vagy helytelenül alkalmazott lámpától, elektromos áramvezeték vagy motor szikrájától, a repesztésnél keletkezett lángtól stb.-től valamely gázzal telt helyen, a főte közelében, vagy a bányának felhagyott részében. Szénporos bányában, ahol a szén calóriája magas, a robbanás közvetlen oka lehet a szénporfelhőnek meggyuladása, akár volt gáz jelen, akár pedig nem, de a szénpor meggyuladását mindenkor a gáz jelenléte is kíséri.

Meg kell azonban jegyeznem, hogy a szénpor-robbanások tekintetében kétféle vélemény szokott nyilvánulni, az egyik szerint szénporrobbanás csak akkor lehetséges, ha egyuttal sujtó lég is van jelen, míg a másik vélemény szerint, a finomság, lebegés

és hőfok bizonyos viszonyainál minden organikus por robbanékony.

A robbanások további okai a vigyázatlanság és a kellő fegyelem hiánya. A széntermelés óriási fokozása oly munkáselem alkalmazását igényli és engedi meg, amely nemcsak, hogy többé-kevésbé vagy egyáltalán nem járatos a bányamunkában, hanem a világ minden részéből összetoborozva, legnagyobb-részt a használatos nyelvet sem bírja, úgy hogy az adott utasításokat képtelen megérteni, de részben az ily munkások erkölcsi foka is oly alacsony, hogy bármily csekélységért bosszúból még saját életének feláldozásával is képes katasztrófát előidézni. A „Revue Universelles des Mines, de la Métallurgie etc.“ folyó évi szeptember havi füzetében közölt statisztika szerint az amerikai Egyesült Államok egyik nyugati bányájában alkalmazott 2700 munkás között volt:

422 amerikai, 86 afrikai, 111 osztrák-magyar, 164 krajnai, 63 chinai, 104 horvát, 77 dalmát, 238 angol, 29 francia, 59 német, 41 görög, 65 irországi, 378 olasz, 198 japán, 21 koreai, 200 montenegrói és szláv, 100 tyroli, 38 lengyel, 26 orosz, 72 skót, 82 svéd, 106 gall, 120 más különböző nemzetiségű munkás.

Ily viszonyok között nem is csoda, hogy az amerikai Egyesült Államok szénbányáiban fordul elő legtöbb robbanás, ahol az 1907-ben 3125 munkás halt meg baleset következtében, vagyis minden alkalmazott 10.000 munkásra 46 halálos kimenetelű baleset esik. A megelőző években némileg ugyan csekélyebb volt ez az arányszám, de még mindig nagyon jelentékeny, ha az európai főbb államok arányszámaival hasonlítjuk össze.

Ugyanis, amint az imént említett szaklap közli, az utóbbi évek statisztikai átlaga szerint, a földszínen és a bányában alkalmazott minden 10.000 munkásra az amerikai Egyesült Államokban 35, Oroszországban és Spanyolországban 20—25, Németországban 16—18, Nagy-Britániában és Ausztria-Magyarországon 13, Franciaországban (nem számítva a rettenetes és kivételes courrières-i katasztrófát) 11—12 Belgiumban 10 halálos baleset esik.

Az eredményes szénbányamivelésnek egyik legfontosabb feltételek a helyes légvezetés. A bánya biztonsága és a tömeges széntermelés fentartása megkívánja, hogy az összes munkahelyek állandóan friss levegőt kapjanak, illetőleg, hogy a friss levegő a képződő füstöt, az elromlott levegőt, az ártalmas és ve-

szélyes gázokat kellően felhígítva ártalmatlanná tegye és elvezesse.

Vannak országok, ahol törvény állapítja meg, hogy egy-egy légjáratban hány munkást szabad foglalkoztatni és hogy egy-egy munkásra percenként mennyi friss levegőnek kell esnie. Persze a gyakorlatban másképp áll a dolog s míg a legtöbb bánya a törvény által megszabott mennyiségnél is több levegővel rendelkezik, addig egy-egy ily bányánál megeshetik, hogy a levegő elosztása még sem felel meg a követelményeknek és nincsen arányban az egyes bányarészek fontosságával, mert bizonyos légjáratok magukkal vivén a gázok nagy mennyiségét, éppen a legfontosabb bányarészekben kevesebb a jó levegő, viszont más légjáratok csak kevés vagy éppen semmi gázt nem vesznek fel, de oly bányarészt árasztanak el jó levegővel, amelynek jelentősége csak másod- vagy harmadrendű. Ily esetekben a különféle szellőztetők alkalmazása szükséges. Hogy kellő légvezetésről gondoskodni lehessen, ismernünk kell a bányászok természetét. A bitumenes szénbányákban található gázok általában a következők: a *methan* vagy mocsárlég (CH_4), a *carbon monoxyd* vagy fojtólég (CO), a *carbon dioxyd* vagy fekete lég (CO_2) és kevésbé gyakori előjövételű *hydrogen sulphid* (H_2S). A mocsárlég szintelen, szagtalan és iztelen, könnyebb mint a levegő, specifikus sulya: 0.559. A levegőben igen gyorsan terjed s vele gyúlékony vagy robbanó keveréket alkot, mely *sujtólégnek* nevezetik. A levegő és gáz keverékének természete a jelenlevő gáz százalékarányától függ. A levegővel nem kevert mocsárlég a lámpa lángját eloltja, nem mérgező de fojt azáltal, hogy a tüdőtől elvonja az oxygent. A levegővel keverve, bizonyos ideig be lehet lehelni, anélkül hogy más hatást gyakorolna, mint csekélyebb szédülést, ha elegendő gáz van jelen.

A carbon monoxyd szintelen, szagtalan és iztelen, a levegőnél könnyebb, specifikus sulya 0.967. A gáz halvány kék lánggal ég. Nagyon mérgező hatású, mert a vérből elvonja az oxygent. Belélegzésnél a gáz első hatása abban nyilvánul, hogy erővesztést, gyengeséget idéz elő a végtagokban, később fájdalom következik, majd ájulás és halál, ha ideje korán segély nem nyújtatik.

A carbon dioxyd szintelen és szagtalan, gyengén savas ízű, a levegőnél nehezebb, specifikus sulya 1.529. A levegőben lassan terjed és a talpon vagy a bánya más alacsony szintjein terjeszkedik, nem ég de a lámpa lángját elhomályosítja, majd gyorsan eloltja. Belehelve eleinte fejfájást, hányási ingert idéz elő, ezt fájdalom követi a hátban és a végtagokban. Nagyobb arányban fojt, mert a levegőt elzárja a tüdőtől, de hatását rendszerint nem tekintik mérgezőnek.

A hydrogen sulphid szintelen és iztelen, nagyon kellemetlen szaga van, mely záptojásra emlékeztet.

A levegőnél nehezebb, specifikus sulya 1.1912, nagyon gyorsan terjed, gyúlékony és a levegővel robbanó keveréket alkot. Nem keverve a levegővel a lámpa lángját eloltja, nagyon mérgező, ha csekély mennyiségben is beszívatik. A mocsárlég a szénben és a szénrétegek között van, innen a rétegek pórusain keresztül a bánya üregeibe jön, azokat megtölti és mint sujtólég a bányába ömlik. A carbon monoxyd szénnek vagy más széntartalmu anyagnak elégésénél. A carbondioxyd viszont a carbon tartalmu anyagoknak a levegőben való teljes elégésénél képződik, mint például a lámpa égésénél, az emberi és állati lélegzésnél, a bányatüzeknél és robbantásnál. A hydrogensulphid a sulphidok, főképen a vassulphidok (pyrit) bomlásánál képződik.

A könnyebb gázok, u. m. a mocsárlég és a carbon monoxyd a főtén, a lejtős fejtési közlék vájárétegeiben és a mélyezések fölött jelentkeznek, a nehezebb gázok pedig, u. m. a carbon dioxyd és a hydrogen sulphid a talpnál, ujranyitásoknál vagy a zompokban találtak. A sujtólég akkor legrobbanékonyabb, midőn körülbelül $9\frac{1}{2}$ rész levegőben 1 rész gáz van, s minél több levegő jön hozzá, annál kevésbé válik veszélyessé, úgy hogy végül megszűnik explodálni csak meggyulad, ha a gáz aránya a levegőhöz 1:13. Ha pedig több gáz vegyül a levegővel, a sujtó lég akkor lesz kevésbé robbanékony és végül megszűnik explodálni csak meggyulad, ha a gáz aránya a levegőhöz 1:5. Az előbbi a sujtólég alacsonyabb az utóbbi pedig a sujtólég magasabb robbanó határának nevezetik. Természetesen más gázok jelenléte, vagy a keverékben uszó szénpor-felhő, vagy a légnyomás változása a sujtólég keverék eme robbanási határait lényegesen módosítja.

Az óvintézkedések sokféleségéről nem lehet itt értekezni, s nem is érzem magamat illetékesnek, hogy ezt meg is kísérelhetném, ezért befejezésül még csak az egyes államokban használatos biztonsági lámpákról emlékszem meg a „The Engineering and Mining Journal” közlése (vol. 87. No. 4.) nyomán.

Igy *Franciaországban* minden szénbányára bizonyos standard típusú és hatóságilag jóváhagyott biztonsági lámpák alkalmazása kötelező, kivéven, hogy a befelé huzó légaknába nyitott láng is vihető. A biztonsági lámpák kezelésével külön operatőr van megbízva és minden egyes lámpának külön száma van, amelynek bemondása szükséges, hogy a munkás lámpát kaphasson. Mindenik munkás saját lámpáját tisztán, égve és tökéletes állapotban kapja, ha azután nyitva találják, vagy ha egyébként nincs rendben, a munkást felelősségre vonják és megbüntetik.

Ausztriában a nyílt lángu lámpák használata tilos, kivéven a befelé huzó légaknáknál. Az előirt biztonsági lámpában benzint égetnek. A lámpának két hálója, egy magnetikus zára és magnetikus égője van. Valószínűleg villamos lámpák is használhatók.

A lámpák egyszer egy évben hatóságilag vizsgálatnak. A villamos lámpák nagyobb használatát azoknak nagy költsége akadályozza.

Németországban hasonlóak a szabályok, kivétellel annak hogy itt a hordozható villamos lámpák is csak oly feltételek mellett használhatók, mint a nyílt lámpák. Az elektromos lámpák tágabb elterjedését ily módon nagyon akadályozza azoknak ára és kezelési költsége. A biztonsági lámpák egy vagy két hálóval használhatók, aszerint, hogy mely helyre vitetnek, — Fedelük nincsen.

Belgiumban a nyílt lángú lámpák használata tilos, akár gáztartalma a szénbánya, akár nem. Mérésékelt mennyiségű gázt tartalmazó bányákban az általánosan ismert biztonsági lámpákat használják s emellett a hordozható elektromos lámpák használata is meg van engedve. A biztonsági lámpáknál a fedél alkalmazása elő van írva, de ennek állapota rögzített állandóság (fixedness) tekintetében, a bánya vezetőjének tetszésére van bízva. Csak dörzsölés útján meggyújtható foszforégók használata van megengedve. A gyújtásra szolgáló állomások a befelé húzó légaknak közelében vannak berendezve.

Spanyolországban a gáztartalma bányákban kötelező a biztonsági lámpák használata és elektromos izzólámpák alkalmazása, bizonyos feltételek mellett, meg van engedve. Ivlámpák alkalmazása tilos.

Angolországban nem kívánják a biztonsági lámpák kötelező használatát, kivéven a bányának oly részeiben, ahol a „gyulékony gáz veszélyes mennyiségben” van jelen, ez a tág értelmű meghatározás nagy részben személyes tetszésre bizza a dolgot. Azonban Wadelsben a nyílt lángú lámpák igen ritkák. A fedőt anélkül, hogy kötelező volna, használják a biztonsági lámpákon, még ha azok csak egy hálóval is vannak ellátva és a munkásoknak rendszerint tilos a fedőt felemelni.

Az elektromos világítás bizonyos óvintézkedések mellett meg van engedve.

A bányamunkások és a tuberkulózis.

— A védelmi intézkedésekről. —

A m. kir. belügyminisztérium legújabbán egy vaskos könyv közzétételével számol be a magyar királyi kormány 1898—1907. évi tevékenységéről a tuberkulózis ellen való védekezés terén. A könyv tartalmának ismeretéből fogalmat alkothatunk magunknak a szóban levő munka kiváló becséről. Ime: 1. Áttekintő ismertetés a tuberkulózis ellen Magyarországon folytatott védekezés fölött. Ezen, a tuberkulózis ellenes mozgalom irányai és módjai fölött átnézetet nyújtó bevezetés eredetileg francia nyelven a „Revue de Hongrie” című folyóiratban jelent meg. 2. Az egyes minisztériumok működésének összefoglaló ismertetése. 3. A tuberkulózis ellen a minisztériumok által kiadott rendeletek időrendi táblázata. 4. Az egyes minisztériumok által a tuberkulózis tárgyában kibocsátott rendszerek teljes szövegekkel, időrendben összeállítva. 5. Mellékletek: a tüdővéstől való óvakodásról, figyelmeztetés, védekezzünk a tüdővész ellen, népszerű oktatás a tüdősvadáról stb.

Messzire vezetne ha az egész becses anyagot ismertetni akarnók. De nem mulaszthatjuk el a pénzügyi minisztérium intézkedéseit egész terjedelemben ismertetni, mivel ennek fennhatósága alá a pénzügyi hivatalokon és intézeteken kívül még az állami *bányaiüzemek, vasgyárak* is tartoznak. A pénzügyi minisztérium a fennhatósága alá tartozó összes hivatalokra nézve közvetlenül intézkedett azok szellőzését, a padló nedves tisztogatását és vizes köpöcsészék alkalmazását tette kötelezővé s a tüdővést ismertető fali oktató táblákat kifüggesztette. A minisztérium által erre felhívott bányahatóságok és gyárak pedig saját hatáskörükben intézkedtek.

Több gyárban külön munkás-ruhatárait és munkásfürdőket létesítettek, minden egyes munkást külön ivópohárral láttak el s a közös viztartó edényből való közvetlen ivást eltiltották. Felvétel előtt minden jelentkező munkást orvosi vizsgálat alá vesznek, s nemcsak a tüdőbajosokat, de az arra hajlammal birni látszó egyéneket sem veszik fel.

Ezen intézkedések folytán több dohánygyárban a tuberkulózisban való megbetegedések száma lényegesen csökkent és az előbbi állapothoz képest a javulás általánosan észlelhető volt. A *bányahatóságok* részéről hasonló intézkedések történtek, több bányai igazgatóság munkásfürdőket, zuhany berendezéseket létesített. Egyes igazgatóság pl. a nagybányai igen dicséretes módon rendszeres védekezést folytat a tuberkulózis ellen. A tüdőbajra hajlamos munkásokat egyáltalán fel nem veszik; a már felvett és tuberkulózisban megbetegedtekről pedig rendszeres nyilvántartást vezetnek, a baj kezdetén levőket gyógyfürdőbe küldik, a gyanusakat a többiektől elkülönítve gyöngébb munkával foglalkoztatják; a nehezebb betegeket a bányakórházban külön erre berendezett szobában ápolják. Ezenkívül gondoskodnak a tuberkulózisról való helyes ismeretek terjesztéséről is, nemcsak a kifüggesztett hirdetések útján, de előszóval is s évenként legálább egyszer az összes munkásokat kitanítják, a bányaiskolákon pedig az egészségügy keretében tanítják a szükséges ismereteket; társadalmi uton is rendszeres szervezett mozgalom folyik a tuberkulózis ellen.

Ezen intézkedések sikere is kétségtelenül nyilvánul s örvendetes dolog, hogy a legtöbb bányahivatal területén a tüdővész az alkalmazottaknál elég ritka. A sóbányáknál általában nemcsak a tuberkulózis, de a légzőszervek hurutos megbetegedései is feltűnő ritkák.

A tüdőbeteg munkások gyógyításáról is történt, még pedig az utolsó évben igen nevezetes gondoskodás. A pénzügyminisztérium felhívása folytán a zalatnai főbányahivatal már előbb létesített a zsilvölgyi társaságtól a József kir. herceg szanatorium egyesület gyulai szanatoriumánál 10.000 K-ás ágyalapítványt bányai és kohómunkások, illetve családtagjaik számára.

A pénzügyminisztérium ritka áldozatkészsége azonban oly intézetet emelt tüdőbeteg munkásainak, a minővel egy külföldi állam sem dicsekedhetik.

Ez az intézet az *állami vasgyárak tüdőbeteg munkásai számára épült algyógyi szanatorium*. Az intézet ugyan csak 1908-ban adatott át rendeltetésének, de tervezése és építése már régebben elhatározott volt s mivel építését már az 1906 évben megkezdték, az még a tuberkulózis elleni állami működés első decenniumának keretében tartozik.

Ennek a szanatoriumnak megépítésére Lukács László akkori pénzügyi minisztert az a megdöbbentő körülmény indította, hogy az állami vasgyárak munkásainak meg-ejtett orvosi vizsgálata azok 12%-ánál tüdővést állapított meg. A szanatorium céljára a hunyadmegyei Algyógy és Csígmő községek közelében levő s az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület tulajdonát képező fiatal főgyerdőből 44 katasztrális hold területet szereztek meg. Itt épült 1906. október havától 1908. május haváig a nagyszabású intézet, melynek összes költsége 1,230.000 K-át meghaladó összegbe került.

A szanatorium a modern hygiene minden követelményével pazarul felszerelt 100 ágyas intézet, ötven 2—2 ágyas betegszobával, 100 egyénre való közös ebédlővel,

társalgó termekkel, fürdőekkel, mosdóhelyiségekkel, gőzfertőtlenítő berendezéssel s egysorban 100 ágyat számláló impozáns heverő csarnokkal. Az intézetnek 3504 méter hosszú saját vízvezetéke és villamvilágítása van, szennyvizét és ürülékanyagait biológiai emésztőtelep fogja fel.

Az intézetbe csakis férfiakat vesznek fel.

E helyütt kell továbbá említést tenni arról a nagy-szabású segítségéről, melyben az 1904. t.-c. alapján az Erzsébet királyné szanatorium részeseült. Az említett szanatoriumot fenntartó budapesti szegénysorsu tüdőbeteg szanatorium-egyesületének ugyanis a törvényhozás az idézett törvénycikkkel 3 millió korona névértékű nyere-ménykölcsönt engedélyezett. A törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bizott meg, ki a nyere-ménykölcsön kibocsátására engedélyt adott s a szükséges eljárásokat lebonyolította. Az érdekelt egyesületet az engedélyezett sorsjegykölcsön olyan vagyonhoz juttatta, a mely lehetővé tette az Erzsébet szanatoriumnak újabb 100 ágyas építéssel való kibővítését.

✱ HAZAI HIREK ✱

Franciajárás egy magyar aranybányában.

Közvetlenül a Brádon székelő világhírű 12 apostol aranybányatársaság területeinek egyenes folytatásában terülnek el báró Györfly Árpád lunkóigyalumárei dús-gazdag aranybányái.

Ezeket a bányákat 1907-ben a Felsőmagyarországi bánya és kohómű r. t. akarta megvásárolni, minekutána alapos szakértői szemléket tartatott. Akkoriban azonban még nem voltak rendezve a bánya jogviszonyai s így — noha a szerződés már létre is jött — az adásvétel ez okon mégse volt perfectuálható fenti körülmény-nél fogva.

Akkor történt, hogy a bányákra nézve egy budapesti ügyvéd kapott opciót, akinek közbenjárására egy francia pénzcsoport jelentkezett. Ki is küldte szakértőjét Brádra, aki 6 próbát vett báró Györfly Árpád aranybányáiból. A próbák analízise azonban oly hihetetlenül magas arany mennyiségre mutatott, hogy 1908-ban újabb próbavételt eszközöltek, ezuttal már 10 helyről. A próbákat persze Párisban vizsgáltatták meg és az eredmény ismét ugyanaz volt. A pénzcsoport értesítette akkoriban a bánya tulajdonos bárót, hogy experteurét ismét kiküldi, míhelyt az Mexikóból megjön. Eközben azonban lejárt a budapesti ügyvéd opciója, mire a báró megszakította vele az összeköttetést. Ennek dacára a napokban ezen francia érdekcsoport képviselője, *Léon Colson* a francia érdekcsoport képviselője és a Mexikóból ezenközben visszatért szakértő, *Maurice Bernard* ismét eljöttek Budapestre a brádvidéki aranybányák felülvizsgálására és *jogérvényes szerződés megkötése végett*. Erről sürgőnyt is menesztettek báró Györflynek, aki komoly oldalról lévén már tárgyalásban, az idő zordonságára hivatkozva, kitérő választ adott.

A báró újabb sürgőnyt kapott, mire ismét sürgőnyileg tiltakozott a lejövetel ellen. De a franciák nem tágitottak és visszatáviratozták, hogy az idő nem határoz. A báró újlag kitért, mire azok ismét sürgőnyöztek, hogy minden körülmények közt lemennek Brádra, ha mindjárt mással van is tárgyalásban, vagy ha más szakértő időznék is ott, sőt, még ha a bánya már el is kelt volna időközben. A bányát ugyanis ritka gazdagsága és érdekessége miatt a kontinens leggazdagabb és „legérdekesebb” aranybányájának tartják, adjon tehát a tulajdonos módot arra, hogy legalább *tudományos szempontból* (!) megtekintthessék, mert speciell a gyalumárei kőzetek olyanok, amelyekben az arany előfordulása sehol se oly gazdag. Báró Györfly nem válaszolt a franciáknak, akik még két sürgőnyi magyarázás után lementek Brádra.

Kora reggeltől rettentés havas időben járták be a brádi hegyvidéket, a gyalumárei havasokat, ahol a báró

aranybányájának az a része terül el, amelynek melaphirközetei az aranybányászat terén valóságos ritkaságszámba mennek. Teljesen átfagyva, későn este érkeztek vissza és az elragadtatás hangján nyilatkoztak a látottakról. Ezuttal 10 mintát vettek, amelyeket, miként annakelőtte, szintén sajátkezüleg, csákánnyal hasítottak le a telérek szélteben-hosszában. Azt mondták, hogy melaphirban sehol oly vastag nemes teléreket nem tapasztaltak. Teljes egy óra-hosszát időztek a bárónak *Psyche* nevű bányatelkén, a lunkóji hegyekben, melynek képződése ugyanaz, mint a rudai 12 apostol társaság muszári-i bányájé, ahol tudvalevőleg 58 kgr. szabad aranyat leltek.

A vett mintákat a francia urak meg is mutatták a Brádon tartott aranylopási konferencián éppen ott időző szerkesztőnknek, akinek behatóbb érdeklődésére megmutatták az 1907. és 1908-ban vett próbák eredményeit. 1-től 100 grammig (azaz egytől száz grammig) tartalmazzanak ezek szerint aranyat tonnánként a szóbanforgó kőzetek. Ezért is látszott oly hihetetlennek a dolog, hogy kétszeri próbavételt tett szükségessé. A franciák azonban célhoz mégse jutottak, mert a tulajdonos obligóban lévén, velük abszolute nem bocsátkozott tárgyalásba.

Mindez annyival is inkább érdekes, mert ugyancsak mostanában Angliából újból érdeklődtek ezen aranybányák iránt. Az angol konzorcium tavaly már kiküldte volt szakértőit, ezeket azonban egy magyar „szakember” lebeszélte, a szó szoros értelmében értéktelennek mondván ezen területeket.

Ez az angol pénzcsoport most megtudván, mennyire felültette őt saját magyar szakembere, újlag érintkezést keresett a tulajdonos báróval. Mi a magunk részéről azonban elítélendőnek találjuk azt, ha magyar „szakember” magyar bányaterületet, melyet ő maga se ismer, meg sem nézett! — mint ezt ő maga is belsmeri — előre értéktelennek mond. Ennek alapja csak rossz-hiszeműség, vagy ellenséges viszony lehet, amitől épp úgy óvjuk a magyar bányászatot, mint a bányabetyároktól. Az az egy azonban világos, hogy a Györfly-féle brádvidéki aranybányák kitűnő mivoltát és nagyra-hivatottságát egy *úr. Papp Károly* geológiai szakvéleménye, valamint a Felsőmagyarországi vételi ajánlata és francia bányaszakértők állítása és próbái után többé kétségbevonni nem lehet.

Farbaky István kitüntetése. A király a pénzügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök előterjesztésére *Farbaky István* nyugalmazott főbányatanácsosnak, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület ügyvivő alelnökének, a hazai bánya-kohóipar és a közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül, a miniszteri tanácsosi címet díjmentesen adományozta. Ez a kitüntetés kiváló férfiut ért, akinek elévülhetetlen érdemei vannak a hazai bányászat és kohászat fejlesztése terén. A legutóbbi körmőci kongresszuson kartársai már lerótták elismerésüket ősz alelnöküknek s most annál őszintébb örömet kelt majd országszerte, ahol *Farbaky* kiváló kvalitásait ismerik és méltányolják, hogy a király is elismeri *Farbaky Istvánnak* a hazai bánya- és kohóipar és a közügyek terén szerzett érdemeit. Egyébiránt jövő számunkban megemlékszünk még a megérdemelt kitüntetéséről.

Branszky Vendel ünneplése. *Branszky Vendel* kir. bányatanácsos most ünnepelte a bányászat terén való működésének negyven éves évfordulóját. Ebből az alkalmából a rozsnói bányászok fölvonulást rendeztek a bányatanácsos főfelügyelő háza előtt, hogy tiszteljenek és hálájuknak adjanak kifejezést. *Branszky* meghatóttan köszönte meg a figyelmet, miközben átvette a munkások ajándékát, egy díszes virágcsokrot s biztosította őket, hogy mint a múltban, a jövőben is a munkások érdekeit szeretettel fogja elbírálni. A felvonultak ezután teljes rendben a város házára visszamentek, ahol eloszlottak.

A magyar fémbányászat ügyéhez. A következő levelet vettük: *Tekintetes Szerkesztőség!* Sajnálattal

győződtem meg arról, hogy „Az állami fémányászat” cím alatt megjelent cikkem az állami fémányászatnál szolgáló kollegáim részén félreértést és ennek folytán ellenérzést keltett. Ámbár azt hiszem, hogy aki az én cikkem szellemébe behatolt, be fogja látni jóakaratu szándékomat, főleg pedig azt, hogy főrekvésem az osztrák igazságérzetből fakadt, mégis nehogy eme különben komoly ügyben kelleitlen utóérzések, vagy talán célzatosságot tulajdonító felfogások keletkezzenek, ami a kollegialitást megzavarhatná, ezennel kijelentem, hogy fémányász kollegáim azon törekvése, hogy az állami szénbányászokéval teljesen azonos elbánásban részesüljenek, teljesen igazolt és jogos. Ennek beismerésére különösen az a szép, tanulságos, objektív és meleg együttérzéstől sugallt hozzászólás készlet, amely Joós Lajos kir. bányatanácsos ur toltából eredt és amely engemet mélyen megindított és meggyőzött. Amidőn a tekintetes szerkesztőseget arra kérem, hogy eme soraimnak becses lapjában helyet szorítani kegyeskednék, maradtam, Váralja, Tolna-megye 1909. november 24-én, kiváló tisztelettel *Oczwirk Nándor*.

Schwartz Ottó — miniszteri tanácsos. A király dr. *Schwartz Ottó* főbányatanácsosnak, a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskola rendes tanárának saját kérelmére történt nyugalmába helyezése alkalmából a bányászati és erdészeti szakoktatás, valamint a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a miniszteri tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

Konferencia az aranylopásokról. A Rudai 12 Apostol Bányatársulat e hó 21-ére ankétet hívott össze Brádra, a társulat igazgatósági épületébe. A konferenciára kevesen jöttek össze. Jelen voltak zarándi *Knöpfiler Gyula* a pénzügyminiszterium és az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület” képviselőjében. *Sziklay Alfonz* bányatanácsos, a nagyági m. kir. és társulati bányaműgazgatóság képviselőjében. *Medzny János* főbányabiztos, az abrudbányai bányabiztoság képviselőjében. *Pelachy Ferenc* főmérnök, az abrudbányai bányászati és fémbevitő hivatal főnöke és *Orosz János* fémbevitőhivatali főmérnök a zalaiznai főbányahivatal képviselőjében. Elnök dr. *Buchrucker* bányatársulati igazgató, jegyzőkönyvvezető *Popper Ignác* társulati titkár volt. A 1/210 órától 12-ig tartó tanácskozáson minden jelenlevő kifejtette nézetét az aranylopások elharapódzását s megállási módjait illetőleg, amelyből kiemelhető, hogy erős tetszésre talált az a felmerült javaslat, hogy az összes magánvállalatok is köteleztessenek arra, hogy összes termelésüket az állami fémbevitő hivatalnál váltsák be, amivel az egyes magánbevitőhelyeknél rendszeresen üzött orgazdaság megszüntetését lehetnek vélik.

Az értekezlet határozatot is hozott, mely utal az 1902-iki törvénytervezetre, valamint az új ipartörvénytervezetre is. Méltatja az aranyipar nagy fontosságát s ezért külön törvényjavaslat előterjesztését véli indokoltnak s míg ez a megvalósulás stádiumába jutna, addig is a kirívóbb visszaéléseknek rendeleti uton való szabályozását szorgalmazza, amelyeknek központjai p. o. a kisebb és a látszat kedvéért fentartott üzemek. A magánbevitőhelyeket behatóbb ellenőrzés alá kívánnák venni és főképp valami büntető novella-félre gondolkodnak, amelylyel az aranylopási bűncselekmény tényálladéknak a rendes lopás tényálladékatól való megkülönböztetését célozzák.

A konferencia anyagát röviden abban foglalhatjuk össze, hogy célja volt a tisztességtelen aranykereskedés korlátozása és leküzdése. Ennek módját a fentebb körvonalazott határozatban állapították meg. Hogy helyesen-e, vagy egyáltalán keresztülvihető módokon, ezekre még visszatérünk.

Szénbehozatalunk és szénkivitelünk kilenc hónapja. Magyarország kőszénforgalmának hü képét a statisztikai hivatal közleményeiből állapíthatjuk meg. A legújabb kimutatás szerint *barnaszénbehozatalunk* viszonyítva a múlt évi behozatalhoz, egyre emelkedik. 1908-ban a január—szeptemberi időszakban 1,872.161 métermázsa volt, míg 1909-ben ugyanezen időszak alatt 2,187.908 métermázsa. Az emelkedés tehát 315,747 métermázsa. Ennél a tételnél tehát nem olyan jelentős az emelkedés. Sokkal feltűnőbb

körülmény, hogy *kőszénbehozatalunk* a folyó év első kilenc hónapjában 18,716.443 métermázsa volt, míg a múlt év ugyanezen időszaka alatt 15,097.809 métermázsa rugott. Itt az emelkedés 3,618.634 métermázsa, amelyhez hozzáadva a barnaszénből tapasztalt emelkedést, a behozatali többlet összesen 3,934.381 métermázsa, kerekén négy millió. Hogy ez mennyire elszomorító a magyar kőszénbányászat szempontjából, nem lehet eléggé jellemző. Az egyes országokból való behozatalunk és kivitelünk arányairól az alábbi kimutatással szolgálunk olvasóinknak.

Barnaszénbehozatal:	1908.	1909.
	január—szept.	január—szept.
Ausztria	1,355.795	1,113.808
Bosznia	461.333	1,043.032
Románia	5.528	19.375
Szerbia	49.506	11.693
Összesen	1,872.161	2,187.908

Barnaszénkivitel:	1908.	1909.
	január—szept.	január—szept.
Ausztria	2,008.342	2,074.234
Bosznia	210	100
Németország	150	80
Románia	18.086	18.700
Szerbia	28.860	38.453
Összesen	2,055.638	2,182.287

Kőszénbehozatal:	1908.	1909.
	január—szept.	január—szept.
Ausztria	5,790.435	7,057.580
Németország	8,232.335	9,348.584
Olaszország	650	—
Belgium	105	—
Nagy-Britannia	933.650	2,167.407
Oroszország	57.761	19.758
Románia	305	4.087
Szerbia	57.700	16.667
Ázsiai Törökország	24.868	102.360
Összesen	1,7097.809	18,716.443

Kőszénkivitel:	1908.	1909.
	január—szept.	január—szept.
Ausztria	26.067	102.901
Bosznia	56.971	65.301
Románia	117.400	237.492
Szerbia	27.218	20.630
Bulgária	4.600	3.210
Összesen	282.256	429.584

Pirszénbehozatal:	1908.	1909.
	január—szept.	január—szept.
Ausztria	3,255.158	3,128.526
Németország	481.304	363.435
Nagy-Britannia	175.326	5.806
Románia	1.550	—
Összesen	3,913.588	3,497.767

A magyar bányászati és kohóalkalmazottakról. A magyar bányászat és kohászat fejlődése következtében egyre érezhetőbbé válik a bányászati és kohómunkások hiánya. Ezen a bajon az illetékes tényezők igyekeznek segíteni, de ebbeli törekvésük nem sokat eredményezett. A magánbányászat azt panasolja, hogy például az állami szénbányák elvonják a munkaerőt a magánbányáktól. Hogy ez a panasz mennyire jogosult, nem kutatjuk. Annyi bizonyos, hogy az állam sokat segíthet a bányászati és kohómunkások hiányán. És pedig: ilyenek nevelésével. A bányamunkások továbbképzése és általában egy erős bányamunkás generáció nevelése viszont a magánbányászat feladata. Semmiképpen sem állja meg a helyét az a százszor hangoztatott föltevés, hogy a magyar bányamunkások munka hiányában a külföldi bányákban kénytelenek foglalkozást keresni. Megcáfolja ezt a föltevést a statisztika, amelynek adatai szerint Magyarországon és Horvátországban 201 bányászati és kohótelep összesen 75,957 bányászati és kohómunkás dolgozik, beleértve a nőmunkásokat is, míg a folyó idényben a munka akadálytalan ellátásához a hivatalos közlések szerint még nagyszámú munkáscsoportokra volna szükség. A bányászati és kohótelepeken ipari munkát végző alkalmazottak nemzetiség szerint a következők: magyar férfi 70,371, nő 1559, osztrák férfi 3291, nő 23, amíg a többi nemzetiségű munkások nem jöhetnek számításba. Kor szerint az arányszámok a folyó év harmadik negyedében így alakultak: felnőtt (18 évnél idősebb) 65560 férfi és 1059 nő, 16—17 éves 5181 férfi

és 327 nő, 14—15 éves, 2390 férfi és 193 nő, 12—13 éves 436 férfi és 3 nő. Az inasok száma 377-re rugott. Már ez a körülmény is mutatja, hogy a bányá- és kohómunkások nevelése nem valami különös gonddal történik. A hazai bányászat és kohászat szempontjából a munkáskérdés fölött nem lehet csak úgy elsiklanunk. Keresni kellene az okokat, amelyek a kedvezőtlen viszonyok okozói s talán jó volna követni azokat a jóléti és nevelési intézményeket, amelyekkel a külföldön a bányászat és kohászat terén találkozunk.

Véglegesítés. A pénzügyminiszter Haurik Károly és Hegedüs Zoltán okleveles fémkohómérnök, ideiglenes minőségű bányagyakornokot véglegesítette.

Megüresedett állások. A selmecbányai m. kir. bányagazgatóság a m. kir. földtani intézetnél okleveles bányamérnökök számára a geológiai szakban való alapos kiképzetetés végett rendszeresített állásra pályázatot hirdet. Az állással a szabályszerű illetményeken kívül 1200 korona utazási és 600 korona tanulmányi átalány jár. Pályázati határidő négy hét. — A marosújvári m. kir. főbányahivatalnál 1200 korona fizetéssel, 320 korona lakpénzzel és eszmélyi pótlékkal, esetleg előléptetés folytán bányafelügyelői állás 800 korona fizetéssel, 260 korona lakpénzzel és egyéb járandóságokkal van üresedésben. Pályázati határidő, négy hét.

A Concordia bányatársulat eladása. A Sárkány I. Károly örökösai és társai csetneki Concordia vasgyártó bányatársulat december 28-án Dobsinán rendkívüli bányatársulati gyűlést tart, amelyen a bányatársulat bányatérkeinek, zárkutatómárványainak, bányajogositványainak, kül-mértékeinek, fesmuthi kohójának és a hozzátartozó ingatlanainak eladása fölött és az üzem további folytatása dolgában fog határozni.

A Budapestvidéki köszénbánya részvénytársaság most teszi közzé 1909. június 30-án lezárt magyarországi és általános mérlegét, amely szerint a magyarországi üzem az 1908/1909. évben 2,275.792 korona veszteségre emelkedett, amelyből a múlt évi veszteség 899.995 korona. A magyarországi mérleg adatai a következők: *Vagyron.* Széntelepek és bányajog 2,701.022, bányaművek és berendezések 4,093.320, földbirtok 191,206, házak és építmények 904.319, gép- és eszközléltár 1,685.591, vasutak 293.236, sodronykötélpálya 87.970 szénkészlet és anyag 176.819, értékpapírtárca 995.698, pénzkészlet és bankoknál 202.686, különféle adások 1,165.577, befektetések 780.039, veszteség 2,167.421. Összesen 15,445.909 korona. *Teljesítés.* Részvénytörke 5,714.282, bankkölcsön 9,198.409, különféle hitelezők 453.766, befektetési tartalék 74.448. Összesen 15,445.909 korona.

Steatit telepek Gömörországban. Jolsva város határában újabb feltárások után nagyobb kiterjedésű steatit-telepeket sikerült konstatálni. A dolomitos mellékközetek társaságában néhol 2—3 méter erős rétegek vannak letakarva, amelyeknek szakszerű kibányászására és értékesítésére nagyobb pénzcsoporthoz van alkalom, mely az anyagot nem alárendelt célokra, hanem inkább tüzzálló anyag gyártására lesz hivatva feldolgozni. Az építkezések állítólag már jövő tavasszal megkezdődnek.

A zenicai vasipar-társaság üzembeszüntetése. A zenicai vasipar-társaság, mint nekünk Szarajevóból jelentik, néhány hét múlva be fogja szüntetni egész üzemét. A zenicai vasipar-társaság bányásinak, rudvas, sodronykötelek, Martin- és izzókemencék készítésével foglalkozott. Alaptőkéje 3.500.000 korona, amely 17.500 darab 200 koronás részvényből áll. Annál hihetlenebbnek hangzik ez az üzembeszüntetésről szóló hír, mivel a társaság mondhatni Bosznia legvirágzóbb vállalata, ha tekintetbe vesszük, hogy 1907-ben még 19%, 1906-ban pedig 11% osztalékot fizetett.

Lappék újabb furásai. Szombathely város tanácsa legutóbb tartott ülésén határozott az új vízművek furásainak kiadása ügyében. A tanács a négy beérkezett ajánlat közül a Lapp Henrik-féle mélyfurási részvénytársaságét fogadta el. Az ajánlat szerinti cég öt kutat: 2316, husz kutat 7310, huszonöt

kutat pedig 8975 koronáért hajlandó furni. A városi tanács megkötötte a szerződést a Lapp Henrik-féle mélyfurási vállalattal, olyformán, hogy az ajánlat értelmében az összes szükséges kutak furása öreá bizasssék.

Petroleum után való furások. A magyar petroleum-források iránt külföldi szakkörökben élénk érdeklődés mutatkozik. Bailly de la Fallaise Lajos Vince gróf opció-jogot szerzett az izavölgyi és alsófehér-megyei petroleum-forrásokra és ezeknek kiaknázására *Société des gisements petrolifères de Hongrie* cég alatt Párisban részvénytársaságot szándékozik alapítani. Egyelőre a furásokat egy konzorcium megbízásából végezteti. Mint értesültünk, ugyanaz a konzorcium megszerezte az eredetileg a budapesti Áldor és társa cég tulajdonában volt és később Bruger Ottó berlingeni (svájci) lakos birtokába átment személyei (erdélyi) állítólagos petroleumtelepet, ahol a furásokat szorgalmasan folytatják és állítólag már 800 méter mélységnél tartanak. De belga tőkésék is érdeklődnek a magyar petroleum-források iránt és e célból nemrégiben egy brüsszeli cég képviselője Budapesten is járt.

A „Banovina“ bányáipar részvénytársaság Zágrábban december 8-án rendkívüli közgyűlést tart, amelyen az igazgatóság több javaslatot fog előterjeszteni.

A D. G. T. bányatelepeinek villamos üzele. A Duna gözhajózási társaság szabolcsi bányatelepeit villamos vezetékekkel akarja összekötni s ezért Pécs városától kéri, hogy a városi erdő egy részét engedje át használatra s biztosítson nagyobb erdőterületet palahányó céljára. A társaság Pécsbányatelepen levő villamos műveiben fölös mennyiségű áramot termel, többet, mint amennyire a bányatelepen szüksége van és ezt a fölös áramot a szabolcsi bányatelepen kívánja fölhasználni. Erre a pécsbányatelepi Schroll-aknáttól a szabolcsi György-aknáig terjedő villamos vezetéket tervez, amelyet azonban csak úgy létesíthet, ha a közbeeső városi erdőben a vezeték fölállítására területet kap. A pécsi gazdasági választmány és a tanács már részletesen megállapított feltételeket dolgozott ki a terület átengedésére, melyek alapján a közgyűlés „gyűhangulat el is fogadta az előterjesztést és átengedte a kért erdőterületet használatra a Dunagözhajózási társaságnak. A villamosvezeték részére szükséges erdősáv végig 6 méter szélességű és egészben véve nem nagyobb egy holdnál. A társulatnak 1910. január 1-től számított 25 évig áll jogában az erdősávot a villamos szabadvezeték céljára fölhasználni. Az erdősávon ma álló fákat a társulat saját költségein és kezelésében termeli ki s ezekért szálfákra kötött szerződése értelmében számított egységár szerint 582 korona megváltást fizet egyszersmindenkorra, azonfelül fedezi az öt százalékos illetéket. Az erdősáv használatáért, az elmaradt haszonért évenként 30 koronát fizet a társulat.

Brennbergben nincs sztrájk. A Brennbergi köszénbányáról másfél hónapos üzemszünet után újra hozzálatott a bányaműveléséhez. A sztrájkoló munkások egy részét, mint megirtuk, az igazgatóság elbocsátotta, míg másik részük belátva a sztrájk céltalanságát, jelentkezett a munkára. A bányában ezenkívül 40 román munkás is kapott alkalmazást. Egyelőre a bányát hozzák rendbe s a jövő héten már megkezdik a szén kitermelését. A sztrájk okozta kárt újabban csak 30.000 koronára becsülik.

Baleset. Az Oberschlesise Eisenbahn-Bedarfs Actien-gesellschaft iglói Grätl vidéki bányájában Juresik Károly bányamunkásnak egy vaskó darab feszítése közben a feszítő vasdrorong jobb kezét átlurta, mely sérülése miatt a löcsei Herrmann Gusztáv kórházba szállították. Az orvosi látélet szerint a sérülés 5 heti gyógykezelést fog igénybe venni. A könnyűnek látszó sérülés ügyében a vizsgálat folyamatba lett téve.

Szénforgalom. A magyar kir. államvasutak vonalai mentén fekvő köszénbányák az október kó 31-étől november hó 6-áig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 12:100 kocsirakomány szénat adtak fel; 1244 kocsirakománnyal kevesebbet, mint az előző héten és 314 kocsirakománnyal kevesebbet, mint a múlt év hasonló (XI. 1-től XI. 7-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 2016 vasuti kocsit raktak meg; 208 kocsiival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

* KÜLFÖLDI HIREK. *

A világ szénbányászata 1908-ban. A dortmundi „Verein für bergbauliche Interessen“ közlése az 1908. év statisztikai adatait, melyből 50 millió tonna szén-csökkenést olvasunk az 1907-iki évvel szemben. E csökkenés leginkább amerikai bányákra esik. 1908-ban 1040 millió, tehát több mint egy milliárd tonna szén bányásztatott. Az angol bányászat 6-4 millióval csökkent, a belga 26.000 tonnával. Ellenben Németország 1908-ban 10 millió tonnával többet tudott kibányászni, mint 1907-ben. Tetemes az osztrák-magyar szénbányászat emelkedése is. Az amerikai bányák $\frac{1}{4}$ -át, az angolok $\frac{1}{4}$ -ét, a német bányák $\frac{1}{6}$ -ét adták az egész fogyasztáshoz szükséges szénnek. Összesen e három állam $82\frac{5}{6}$ -át termeli a fogyasztott szénnek. A szén $\frac{1}{8}$ -da = 140 millió tonna kokszkészítésre használtatott fel, az így nyert kokszt 92-3 millió tonna sulyú. Az 1909. évről nincsenek még megbízható adatok, de tudjuk, hogy a vasipar nehéz helyzete miatt a kokszfogyasztás tetemesen csökkent. A mostani gyenge konjunktúra pedig a szénfogyasztást is csökkenteni fogja.

Ausztriában kevés szén termelnek. Ausztria széntermelése az előző évi termeléshez képest az idén jelentősen csökken. Különösen a barnaszén termelésében állott be jelentékeny csökkenés. A folyó év október végéig kerek tíz millió métermázsza barnaszénrel kevesebbet termeltek, mint a múlt év ugyanezen időszakában. A nagyfokú csökkenéshez hozzájárultak a márciusi áradások, amelyek sok bányauzemben lehetetlenné tették a munkát. De fokozta a bajt az a körülmény is, hogy több helyen új brikettgyárak létesültek s a brikett nagy konkurrenciát teremtett a cseh szénrel szemben. Kedvezőtlenek a kilátások a barnaszénkivitelben a jövőre nézve, mert a sziléziai vasutak széntarifáját emelni fogják.

A kaukázusi rézművek. A Kaukázusban levő rézművek, amelyek a Caucasus Copper Comp. tulajdonai képezik, ismét megkezdtek üzemüket. E rézművek gépháza 1908-ban leégett, időközben azonban ismét fölépítették és Angolországból behozott gépekkel szereltették fel. A társaság erre a célra, illetve ebből az alkalomból 5 millió rubel erejéig új részvényeket bocsájtott ki. E részvények legnagyobb része Morgannak, az ismert amerikai milliomosnak a birtokában van, aki állítólag magához akarja rántani a vállalatot s e célból legközelebb meghatalmazottját több mérnök kíséretében oda fogja küldeni.

Az amerikai bányakatasztrófa menekültjei. Lapunk előző számában megemlékeztünk arról a rettenetes bányakatasztrófáról, amely Cheryben, Amerikában pusztított és a táviratok híradása szerint kilencszáz emberáldozatot követelt. A tárnában pusztító tüzet nagynehezen sikerült eloltani és ekkor hozzáláthattak a mentési munkálatokhoz. A szerencsétlenül járt bányászok életben maradt társai vállalkoztak ama föladatra, hogy leszállnak a tárnába és megkísérik, hogy azokat, akik talán még életben maradtak, fölhúzzák a pusztító bányapokolból a napfényre, hogy visszahozzák őket az életbe. A mentési munkálat váratlan eredményre járt: nyolc nappal a katasztrófa után *hetvennyolc* munkást mentettek ki az égő bányába szorult munkások közül. Nemcsak Cheryben, hanem egész Amerikában hihetetlen örömet keltett az *hetvennyolc* ember megmentése. A megmentett munkások borzasztóan lesoványodtak. A mentőmunka rendkívül sok nehézséggel jár és sokszor magukat a mentőket is a legnagyobb veszedelem fenyegette, amikor egy életben maradt munkást fölhozták, megmentője a testvérét ismerté föl benne, aki nyolc napig volt a bányába bezárva. Mihelyt fölhozták a szerencsétlen embereket, frissítő szereket adtak nekik, azután kórházba vitték őket, ahol csakhamar magukhoz tértek. Elmondták, hogy mihelyt fölismerték veszélyes helyzetüket, befalazták magukat és ennek a szerencsés ötletnek köszönhetően megmenekedésüket. Az aknában végtelenül sokat szenvedtek az éhségtől és a szomjúságtól és néhány nap múlva már az az élelem is elfogyott, amelyet elpusztult társaiktól vittek el. Lassan-lassan már lemondtak a szabadulás minden reményéről, amikor egy váratlan pillanatban megérkeztek utánuk kutató társaik és visszaidták őket az életnek. Vajjon az aknában vannak-e még élő emberek, még nem sikerült megállapítani de most, miután hetvennyolc embert ilyen a csodával határos módon meg tudtak menteni, lázas buzgalommal folytatják a mentőmunkát. A bánya igazgatóját a legnagyobb szemrehányással illetik s az összes lapok éles támadásokat intéznek ellene, mert az akna megvizsgálásából kitűnt, hogy az igazgatóság a legegyszerűbb intézkedéseket sem tette meg a munkások

életének biztosítására. Az áldozatok száma most, miután hetvennyolc embert megmenteni sikerült, százhetvenkettőre apadt le. A megmenekült bányászok elbeszélése szerint még legalább 50 ember van életben a tárnában rekedtek közül. A bányatársaság ennek következtében a legnagyobb erőfeszítéssel folytatja a mentőakciót.

* ÜZLET, SZÁLLÍTÁSOK. *

Visszaélések a szénkereskedelemben. A napi sajtó ismét élénken foglalkozik a szénüzletben előforduló visszaélésekkel s hírül adja, hogy egyes szénnagykereskedők miként károsítják meg a kiskereskedőket s ezek viszont a fogyasztóközönséget. A visszaélésekkel mi is foglalkoztunk nemrégiben s közzöltük *Ungar Miklós* ur javaslatait, amelyekkel a családokat el lehetne kerülni. Most, hogy tényekkel állunk szemben, nem mindenben látjuk beigazoltnak a cikkíró vélekedését. Elsősorban konstatálnunk kell azt a tényt, hogy a családokat nem mindig a szenteslegények, hanem azok a bizonyos szénnagykereskedők követik el, akikről ezúttal szó van. Beigazolódott, hogy ezek 50 métermázsza helyett 30—35 métermázsát raktak egy szekérre, de 50 métermázsát számláztak. A híradások szerint eddig hat ilyen nagykereskedő ellen tettek följelentést a rendőrségen, amely a jövőben nem kihágásnak fogja a családokat minősíteni, hanem a terheltekre vonatkozó ügyeket egyszerűen átteszi az ügyészségre, amely mint csalókat vonja őket felelősségre. Nem kutatjuk, hogy kik azok a szénnagykereskedők, akik ebben az esetben kompromittálva vannak. De nem hallgathatjuk el azt a fölfogásunkat, hogy ezek az esetek igen alkalmasak arra, hogy az egész szénnagykereskedői karra hátrányos fényt vessenek. Ebből a szempontból foglalkozni kell a szénkereskedelemben körül előforduló családokkal és a szén és tüzfűtőkereskedők országos egyesülete igen helyesen járna el, ha kezébe venné azt az ügyet s azon volna, hogy a tisztességes nagykereskedők jó hírének ne ártson meg a családok manipulációja.

A görögös kenőhüvelyes kerékpárok sikere Ausztriában. A szab. Kaufmann-féle görögös kenőhüvelyes kerékpárok, melyeket az ismert *Roessemann és Kühnemann, Budapest, Wien, Prága, Lemberg és Zágrábban* székelő cég gyárt, a legtöbb magyar és osztrák bányában már évek hosszú során át vannak használatban ezek legnagyobb meglepedésre. Ezen szab. kerékpárok kitűnő használhatóságát jobban bizonyítja azon körülmény, miszerint a *Witkowitz Steinkohlengruben, Mähr.-Ostrau*, mely vállalatnál kb. 4000 db. ily kerékpár már üzemben van, saját bányái részére a közelmúlt napokban ismét 3000 db. szab. görögös kenőhüvelyes kerékpár szállítására adott megbízást a fentnevezett cégnek.

* SZERKESZTŐI ÜZENETEK. *

Kiváncsi. Természetes, hogy Jós és nem Poós bányatanácsos írta a kérdéses cikket. A szedő hibásan szedte s a korrektor sem volt figyelmes.

Ügyfeleink szives tudomására adjuk, hogy budapesti és prágai fiókjainkat Bécsben központi irodába egyesítjük. Bécsi raktárunk jelentősen nagyobb lesz, úgy, hogy abban a kellemes helyzetben leszünk, hogy tisztelt vevőinket még pontosabban szolgálhassuk ki.

Flottmann H. és Társa
Bécs, XVI., Leitenberggasse 54.

Különlegességi gyár légfűtőüzemek, bányák, kőbányák és alagutépítményekre.

Központ: **Kerne, Westfáliában. (Németorsz.)**

Magy. kir. államvasutak budapest-balparti üzletvezetőség
44922/III.

Pályázati felhívás.

A magyar királyi államvasutak budapest-balparti üzletvezetősége a kezelése alatt álló alább felsorolt vonalak mentén, nevezetesen az állomásokon s a forgalmi főnökségnél, a fűtőházakban, szertárakban, műhelyekben, osztálymérnökségeknél és az őrházakban elhelyezett szolgálati órák valamint a pályafentartási közegek használatában levő, a vasut tulajdonát képező „Máv.” jelű nickel remontoir zsebórák javítására és jókarbantartására ezennel nyilvános pályázatot hirdet és pedig 1910. évi január hó 16-ától számított egymásután következő három (3) évi időtartamra.

Az üzletvezetőségnek szóban levő vonalai e tekintetben 2 szakaszra oszthatnak és pedig:

I. szakasz.

Ersekujvár (kizárólag) Marhegg (kizárólag) Pozsony-Ujváros, Ujkomárom, Pozsony rendező pályaudvar, Szöllős, Pozsonyfiók pályaudvar, Dévény Ujfalu-Szakolcza, Dévénytő-Somfa, Vágsellye-Negyed, Tótmegyer-Nagysurány, Ersekujvár (kizárólag) Németpróna, Üzbég-Rodosna és Végül Nagysurány Kistapolcsány, összesen 521.5 kilométer.

II. szakasz.

Pozsony (kizárólag) Ujzsolna, Galánta-Lipótvár, Nagyszombat-Szered, Nagyszombat-Kutti-Brocskó, határszél, Pöstyén-Verbó, Trebete-Rakovicz, Nyitra-Jablonicz-Brezova, Lipótvár-Üzbég (kizárólag, Trencsén-Teplicz-Vlarapass és Hólak-Trencsén-Teplicz, Trencsénteplicz fürdő, összesen 441.7 kilométer.

Azon szakorások, kik a javítási munkák végzésére és az órák jókarbantartására vállalkozni óhajtanak, felhivatnak, hogy kereskedelmi és ipar-

kamarai bizonyítvánnyal felszerelt zárt ajánlatukat legkésőbb 1909. évi december hó 10-én déli 12 óráig az alulírott üzletvezetőség általános osztályához (Budapest, VI., Teréz-körut 62. sz. I. em. ajtó 6.) a következő megjelöléssel nyujtsák be.

„Ajánlat órák javítására és jókarbantartására 44922/909. számhoz.”

Egy-egy pályázó mindkét szakaszra is tehet ajánlatot.

Az ajánlattevők kötelesek 1909. évi december hó 9-én déli 12 óráig alulírott üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál (Budapest, VI., Teréz-körut 62. fszt.) 100 korona bánatpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban letétbe tenni, illetve oda posta útján külön borítékban beküldeni.

A bánatpénzről nyert pénztári elismervény az ajánlathoz nem csatolandó.

Bánatpénz letétele nélkül az ajánlat figyelembe nem vétetik.

A szerződési feltételek a balparti üzletvezetőség forgalmi és kereskedelmi osztályában (Budapest, VI., Teréz-körut 62. sz. fél em. 12. ajtó.) és a forgalmi főnökségnél-Pozsonyban (Stefánia-út) hétköznapokon a rendes hivatalos órák alatt megtudhatók, a miért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy a feltételeket ismerik és kötelezőknek elfogadják.

A balparti üzletvezetőség fenntartja magának azt a jogot, hogy az ajánlattevők közül szabadon választhathasson esetleg az óra javítási munkákra nézve az ajánlatoktól függetlenül intézkedhessék.

Budapest, 1909. évi november hó 12-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnymás nem díjazatik)

(B. 233/48.)

Richard Voticky

■ ■ KLADNO (Csehország) ■ ■

Szállít:

bánya-bőröltönyöket.

(B. 223/46) Bányász részére nélkülözhetetlen.

Raktár mindenféle műszaki czélokra szolgáló bőrművekből. Bőrhajtószíjak gyártása gyárüzemek részére.

Orenstein és Koppel

IPARVASUTAK GYÁRA BUDAPEST.

IRODA:

VI., Andrassy-ut 102.

GYÁR:

Pusztaszentlőrinczi nyaraló.

Kotrógépek, bányakocsik, billenőkocsik, fordítókörongok gyártása. Bányasinek, kerékpárok, csapágyak szállítása.

Mintaárjegyzék ingyen és bérmentve.
(B. 10/4/11)

Saját gyártmányu FÉNYMÁSOLÓPAPIR és VASZON, MÁSOLÓPAPIR, VIASZ és Telefon 28-48.
CREAT-PAPIR, fénymásolatok, autografiák, FÉNYMÁSOLATI BERENDEZÉSEK

FELLNER LEO műszaki papirogyár Budapest, V., Váci-ut 4. sz.

(B. 197 43)

Sürgős esetben fénymásolatok az esti órákban is készülnek villanyfény mellett.